

Olszewski, Eugeniusz

Symposium Leonardo w nauce i technice

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/4, 775-777

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

K R O N I K A   Z A G R A N I C Z N A

ZSRR

Z PRZYGOTOWAŃ DO SETNEJ ROCZNICY URODZIN LENINA

Zbliżająca się setna rocznica urodzin W. Lenina i przypadająca w roku bieżącym sześćdziesiąta rocznica publikacji *Materializmu a empiriokrytycyzmu* stały się dla uczonych radzieckich okazją do dokonania przeglądu tych m. in. zagadnień filozofii przyrodoznawstwa, którymi zajął się Lenin w swym podstawowym dziele filozoficznym.

Tak zatem w dniach 15—17 kwietnia br. odbyła się w miejscowości Dołgoprudnyj pod Moskwą konferencja naukowa na temat *Lenin a filozoficzne zagadnienia fizyki*, zorganizowana przez Moskiewski Instytut Fizyczno-Techniczny, instytuty: Filozofii oraz Historii Przyrodoznawstwa i Techniki Akademii Nauk ZSRR, Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Średniego Zawodowego Rosyjskiej SFRR oraz Ogólnozwiązkowe Towarzystwo „Wiedza” (odpowiednik naszego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej). W konferencji wzięło udział ok. 300 osób. Referaty i dyskusja ogarnęły szeroki zakres zagadnień zarówno z dziedziny podstawowych metodologicznych zagadnień przyrodoznawstwa, jak i z dziedziny filozoficznych aspektów dwudziestowiecznych osiągnięć fizyki, astronomii i kosmologii.

W trzy tygodnie później, 6 maja br., sześćdziesięciolecie *Materializmu a empiriokrytycyzmu* uczciła w Moskwie Rada Naukowa Instytutu Filozofii AN ZSRR. Referaty na tym posiedzeniu poświęcone były zagadnieniom dialektyki we współczesnej fizyce, gnoseologicznej interpretacji przez Lenina odkryć naukowych oraz metodologicznym zagadnieniom historii filozofii.

E. O.

OSIEMDZIESIĘCIOLECIE PROF. PAWŁA ŁUKJANOWA

W dniu 1 października 1969 r. w Moskiewskim Instytucie Technologii Chemicznej im. D. I. Mendelejewą odbyło się uroczyste posiedzenie z okazji osiemdziesięciolecia urodzin i pięćdziesięciopięciulecia naukowej, dydaktycznej, przemysłowej i społecznej działalności znakomitego historyka chemii P. M. Łukjanowa, autora wielu prac, a m. in. sześciotomowej *Historii rzemiosł chemicznych i przemysłu chemicznego w Rosji do końca XIX wieku*¹.

Jubileusz zorganizowany został nie tylko przez macierzystą uczelnię prof. Łukjanowa, ale i przez kilka innych instytucji, z którymi współpracował on i współpracuje, a m. in. przez Instytut Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR.

E. O.

Włochy

SYMPOZJUM LEONARDO W NAUCE I TECHNICE

Dla uczczenia 450 rocznicy śmierci Leonarda da Vinci Włoska Grupa Narodowa Historii Nauki zorganizowała pod auspicjami Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki sympozjum poświęcone osiągnięciom wielkiego Toskańczyka w dziedzi-

¹ Por. recenzję z 5 pierwszych tomów tego dzieła w nrze 3/1962 (ss. 353—356) i z tomu 6 — w nrze 3/1968 (ss. 693—697) „Kwartalnika”.

nie nauki i techniki. Odbyło się ono w dniach 23 — 26 czerwca 1969 r. we Florencji i Vinci przy udziale setki naukowców z kilkunastu krajów europejskich i amerykańskich.

Ponad połowę uczestników stanowili, oczywiście, gospodarze sympozjum, druga zaś pod względem liczebności grupą była delegacja Związku Radzieckiego. Polskę reprezentowali: kierownik Stacji Naukowej PAN w Rzymie prof. B. Biliński oraz prof. E. Olszewski, który wziął również udział w odbytym w czasie sympozjum dorocznym posiedzeniu Rady Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki.

Organizacją sympozjum kierowała prof. M. L. Righini Bonelli, dyrektor Instytutu i Muzeum Historii Nauki we Florencji i sekretarz Włoskiej Grupy Narodowej Historii Nauki, przewodniczył zaś sympozjum prof. V. Ronchi, prezes tej grupy, który do 1968 r. przewodniczył Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii.

Posiedzenia sympozjum odbywały się we Florencji — kolejno w lokalach: Towarzystwa Leonarda da Vinci, Domu Wydawniczego Bemporad Marzocco (specjalizującego się w wydawnictwach naukowych) i Toskańskiej Akademii Nauk i Sztuk „La Colombaria” — oraz w Vinci w pochodzącym z XI w. zamku, w którym mieści się Muzeum Leonarda¹. Uczestnicy sympozjum zwiedzili również zrekonstruowany dom w Anchiano koło Vinci, gdzie urodził się Leonardo.

Program sympozjum obejmował 3 referaty, wygłoszone na posiedzeniu inauguracyjnym oraz na zamknięciu sympozjum, oraz 38 komunikatów, których część rozrosła się w praktyce do objętości referatów.

Pierwsze posiedzenie poświęcone było niedawnemu sensacyjnemu odnalezieniu w Bibliotece Narodowej w Madrycie dwu zaginionych od stu lat kodeksów Leonarda²; znakomity znawca spuścizny Leonarda A. Corbeau (Amboise, Francja) zreferował przebieg swoich starań o wszczęcie poszukiwań tych kodeksów, A. Marinoni zaś (Mediolan) mówił o ich pozycji w znanym dotychczas dorobku Leonarda, wysuwając tezę, że na ogół potwierdzają one przyjęte już ujmowanie tego dorobku. Rękopisom madryckim poświęcony był również komunikat L. Retiego (Los Angeles), który pokazał na przezroczach i omówił zawarte w nich rysunki maszyn.

Podsumowaniem sympozjum był wygłoszony w Vinci referat C. Vasolego (Florencja), który sylwetkę Leonarda pokazał na tle nauki i techniki epoki odrodzenia.

Komunikaty sympozjalne można orientacyjnie podzielić na cztery grupy.

Do pierwszej grupy należą te komunikaty, które starały się ująć dorobek Leonarda w pewnej przynajmniej mierze syntetycznie. Przykładem może być — odczytany na sympozjum w nieobecności autora — komunikat B. Suchodolskiego *Antropologia filozoficzna Leonarda da Vinci*, komunikat S. Ceccata o elementach poznawczych i praktycznych u Leonarda, a częściowo także komunikat E. Olszewskiego *Leonardo da Vinci jako prekursor nauk technicznych*³. Komunikat ten można by też zaliczyć i do drugiej grupy, poświęconej zestawieniu osiągnięć Leonarda ze współczesnym nam stanem i pojmowaniem nauki. Przykładowo można tu jeszcze wymienić komunikat J. Strażewej (Moskwa) *Leonardo da Vinci a nowoczesna mechanika lotu*.

Komunikaty trzeciej grupy mówiły o bezpośrednim wpływie lub prekursorstwie Leonarda oraz porównywały jego dorobek ze współczesnym mu stanem nauki i techniki. Tak np. N. A. Figurovski (Moskwa) przedstawił komunikat *Chemia w wiekach XV — XVI a Leonardo da Vinci*, G. Pezzi (Rzym) zestawiał prace Leonarda nad mechaniką lotu z dziełem *De motu animalium* G. A. Borellego z lat 1680 — 1681,

¹ Por. informację o tym muzeum, a także o florenckim Muzeum Historii Nauki w nrze 1/1957 „Kwartalnika”, s. 187.

² Por. informację o odnalezieniu tych kodeksów na s. 756 niniejszego numeru.

³ Por. tekst tego komunikatu w części artykułowej niniejszego numeru.

a P. L. Rose (Los Angeles) omówił rozwój pojęcia *certitudo mathematicarum* od Leonarda do Galileusza.

Wreszcie do ostatniej grupy zaliczyć można komunikaty, które zajmowały się źródłami dorobku Leonarda, przy czym interesowano się przede wszystkim źródłami antycznymi; tak np. L. Premuda (Padwa) mówił o odgłosach myśli Seneki u Leonarda, a J. O. Fleckenstein (Bazylea) — o Leonardzie i kosmologii antycznej, omawiając także obszernie wpływ Mikołaja z Kuzy na poglądy Toskańczyka.

Odrębne miejsce zajmował komunikat A. T. Grigorjana, I. B. Pogribysskiego i A. P. Juszkiwicz, którzy omówili radzieckie badania nad Leonardem, koncentrując się przede wszystkim na dorobku W. P. Zubowa⁴.

Wielostronność Leonarda wpłynęła na to, że dyskusja nad komunikatami rzadko tylko się ożywiała, gdyż niewielu uczestników sympozjum mogło się wypowiedzieć na temat poszczególnych szczegółowych prac i idei Leonarda. Przeszkodą w rozwinięciu dyskusji było także wygłaszanie przez gospodarzy swych komunikatów po włosku, a zatem w języku niezbyt rozpowszechnionym. Dopiero przedostatniego dnia obrad zacięta dyskusja — głównie zresztą pomiędzy włoskimi uczestnikami sympozjum — rozpalila się na temat stosunku Leonarda do matematyki oraz stopnia i zakresu wykazywanej przez niego jej znajomości, a raczej — niezajomości.

Eugeniusz Olszewski

Stany Zjednoczone

PIERWSZY KONGRES NAUKOWCÓW POLSKICH I POLSKIEGO POCHODZENIA W STANACH ZJEDNOCZONYCH

W dniach 25—27 listopada 1966 r. obradował na uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku pierwszy kongres naukowców Polaków i polskiego pochodzenia, zorganizowany przez Polski Instytut Naukowy w Ameryce w ramach uroczystości milenijnych¹. Kongres odznaczał się skalą niespotykaną dotąd na emigracji. Obejmował dwa posiedzenia plenarne, otwierające i zamykające zjazd, oraz obrady w sekcjach. Na posiedzeniach plenarnych wygłoszono referaty o charakterze ogólnym, podkreślające rolę kultury i nauki polskiej w kulturze światowej. Trzy z nich, wygłoszone na posiedzeniu inauguracyjnym, nosiły następujące tytuły: *Miejsce Polski w Europie w okresie 966 — 1966* (Oskar Halecki), *Wkład Polski w rozwój nauk ścisłych* (Stanisław Ulam), *Nauki społeczne w Polsce* (Teodor Abel). Na posiedzeniu zamykającym obrady referat wygłosił nieżyjący już dzisiaj historyk literatury i sławista Waclaw Lednicki; tytuł jego referatu: *Rola polskich intelektualistów w Ameryce*.

Podsumowania wyników obrad dokonał dyrektor Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce Damian Wandycz. Organizatorzy Kongresu wydali książkę zawierającą pełny materiał informacyjny o jego przebiegu². Składa się ona z dwóch części. Pierwsza zawiera dokładny kalendarz przebiegu Kongresu, z tytułami referatów ogólnych i sekcyjnych, nazwiskami referentów oraz informacją o ich miejscu stałego zatrudnienia. Część druga podaje streszczenia wszystkich referatów sekcyjnych

⁴ Por. nekrolog W. P. Zubowa w nrze 3/1963 „Kwartalnika”.

¹ Przebieg Kongresu został obszernie zrelacjonowany w nrze 1/1967 „The Polish Review”.

² *First Congress of Scholars and Scientists convened by the Polish Institute of Arts and Sciences in America*. Columbia University, New York 1966.